સંચાલકી હિસાબી પદ્ધતિ -૧
Management Accounting
B.com . Sem =5
Code= 302A

યુનિટ- ૧ (૨૫%)

(1) સંચાલકી હિસાબોનો પરિચય

(૨) નાણકીય પ્રત્રકો નું વિસ્લેષણ

પ્રાસ્તાવીક

❖ કંપનીઓ એ રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે સખત હરીફાઈનો સામનો કરવો પડે છે.

❖ સખત હરીફાઈ વચ્ચે તાકી રહેવા માટે સંચાલકી સ્તરે સચોટ નિર્ણયો જરૂરી .

❖ નાણાકીયહિસાબી પદ્ધતિની કેટલીક મર્યાદાઓ છે , જેથી અમુક મહત્વ ના નિર્ણયો લઇ શકાતા નથી .

❖ સમય બદલાતાં હિસાબી પદ્ધતિ અને તેની જરૂરિયાતો માં ફેરફાર થયા .

❖ ધંધાનું અને એકમનું કદ વધ્યું . તેને કારણે તેનું સંચાલન પણ જટિલ બન્યું .

નાણાકીય હિસાબોની મર્યાદાઓ

- ફક્ત ભૂતકાળની માહિતી ની રજૂઆત.
- અંકુશ માટે બીન ઉપયોગી .
- ફક્ત આંકડાઓની રજૂઆત, તેનું અર્થઘટન નહિ.
- નિર્ણયો માટે બિનઉપયોગી .
- જુદી જુદી સપાટીએ અહેવાલો રજુ કરવામાં નિષ્ફળ.

સંચાલકીય હિસાબી પદ્ધતિની વ્યાખ્યા

સંચાલકીય હિસાબી પદ્ધતિ એટલે ‘ હિસાબી માહિતીની એવી રીતે થયેલી રજૂઆત , જે સંચાલકોને ધંધાકીય એકમના નીતીઘડતરમાં અને રોજબરોજના સંચાલનમાં સહાયભૂત થાય “

હેતુઓ

- નીતિનું ઘડતર કરવાનો .
- સાહસની પ્રવૃત્તિઓના આયોજન અને અંકુશ માટે.
- અનેક વિકલ્પોમાંથી શ્રેષ્ઠ વિકલ્પ પસંદ કરવા માટે.
- શેરહોલ્ડરો અને રોકાણકારો ને જરૂરી માહિતી આપવા માટે.
- કર્મચારીઓ ને માહિતી આપવા માટે .
- મિલકતોનું સંરક્ષણ કરવા માટે.

લક્ષણો

- સંચાલકો સમક્ષ એવી હિસાબી માહિતી રજુ કરે છે, જે તેમને ધંધાકીય નિર્ણયો લેવામાં ઉપયોગી નીવડે .
- તે નાણાકીય અને પડતરના હિસાબો ઉપર આધારિત છે.
- ધંધાકીય બજેટો બનાવવામાં ઉપયોગી છે.
- અગાઉથી નક્કી કરેલ અંદાજો સાથે ખરેખર થયેલા કામોની સરખામણી કરી શકાય .
- ભાવી નીતી ઘડવામાં મદદરૂપ થાય છે.
- સંચાલકોને આયોજન અને અંકુશ માટે ઉપયોગી .

સંચાલકીય હિસાબી પદ્ધતિનું કાર્યો

- બજેટ તૈયાર કરવા માટે .
- હિસાબી માહિતીની યોગ્ય ગોઠવણી કરવાનું કાર્ય .
- રજૂઆત અને અર્થઘટન કરવાનું .
- સંચાલકીય અંકુશ અસરકારક બનાવવો .
- મૂડી ખર્ચની યોજનાઓના મૂલ્યાંકનમાં મદદ કરવાનો.

સંચાલકી હિસાબી પદ્ધતિની મુખ્ય પદ્ધતિઓ

- પ્રમાણ પડતર પદ્ધતિ.
- સીમાંત પડતર પદ્ધતિ.
- અંદાજપત્રીય અંકુશ પડતર પદ્ધતિ.
- ઐતિહાસિક પડતર પદ્ધતિ.
- નિયંત્રણ પડતર પદ્ધતિ.
- હિસાબો પરથી નિર્ણય લેવા માટેની પડતર પદ્ધતિ.

સંચાલકીય હિસાબી અને નાણાકીય હિસાબી પદ્ધતિ વચ્ચેનો તફાવત

મુદ્દા	ના.હી.પધ્ધતિ	સ.હી પદ્ધતિ
હેતુ -	નફો કે નુકસાન તેમજ અર્થિક પરિસ્થતિ જાણવાનો	- સંચાલકો માટે નિર્ણય લેવા જરૂરી માહિતી પૂરી પાડવાનો .
ઉપયોગીતા-	બહરની વ્યક્તિઓ માટે ઉપયોગી	- સંચાલકો માટે ઉપયોગી .
મુદત -	સામાન્ય રીતે એક વર્ષ માટે	- મહિનો, વર્ષ, કે અઠવાડિયા માટે.
કાનૂની જરૂરીયા-	હિસાબો તૈયાર કરવા ફરજીયાત છે.	– મરજિયાત છે.
નમુનો -	કંપનીધારા આપેલો છે.	- નમુનો આપેલ નથી .
અભિગમ –	ઐતિહાસિક.	-આધુનિક
શાસ્ત્રો –	ઓકડાશાત્ર, અર્થશાત્ર વગેરે નો ઉપાયો થતો નથી થતો , -	- ઉપયોગ થાય છે.

સંચાલકીય હિસાબી પદ્ધતિની મર્યાદાઓ .

- નાણકીય હિસાબો ઉંપર અધારીત .
- ખર્ચાર.
- સંચાલકો પર તેની સફરતાનો આધાર .
- નવી પદ્ધતિ સામે લોકોનો વિરોધ .
- અન્ય શાસ્ત્રોના જ્ઞાન નો અભાવ .